

Інформатизація та інформаційна безпека

УДК 340.13

ФУРАШЕВ В.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
доцент, професор РАЕ

СУТНІСТЬ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ”

Анотація. Дослідження сутності електронного урядування та визначення на її базі поняття “електронне урядування”.

Ключові слова: управління, уряд, електронне урядування.

Аннотация. Исследование сущности электронного государственного управления и определение на её базе понятия “электронное государственное управление”.

Ключевые слова: управление, правительство, электронное управление.

Summary. Research of essence of electronic state administration and decision on its base of concept is “electronic state administration”.

Keywords: management, government, electronic management.

Постановка проблеми. На даний час можна констатувати, що словосполучення або термін “електронне урядування” все глибше упродовжується у нашу свідомість, в т.ч. і через законодавчі та інші нормативно-правові акти [1 – 10]. Але далеко не всі, хто застосовує це словосполучення або цей термін, схоже розуміють його сутність.

Розуміння сутності того чи іншого терміну добре видно через його визначення.

Яке ж визначення словосполученню (терміну) “електронне урядування” пропонується для застосування (вживання) у подальшому?

Вільна енциклопедія “Вікіпедія” надає наступне визначення цьому словосполученню (терміну): “електронне урядування – спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій” (режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>).

Офіційно, на урядовому рівні, запропоновано визначення цього словосполучення (терміну): “електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян” [8].

Як бачимо, навіть у цих двох наведених визначеннях одного і того ж словосполучення (терміну) відслідковується принципово різне розуміння його сутності.

Метою статті є дослідження сутності, а відповідно й визначення, словосполучення (терміну) “електронне урядування”.

Виклад основних положень. Головним у словосполученні “електронне урядування” є слово “урядування”, а слово “електронне” визначає засіб або напрям його здійснення.

Слово “урядування” можна трактувати двояко – або як “управління”, або як похідне від слова “уряд”, що за своєю суттю практично однаково.

У будь-якому випадку дане слово передбачає, за великим рахунком, здійснення визначених дій (процедур), а саме:

- оцінки ситуації (явища, процесу, конкретного питання або проблеми та ін.), що відбулася або очікуваної (можливої) та можливих її наслідків. Дана оцінка передбачає збір, аналіз, синтез необхідної інформації;
- прийняття та оформлення рішення;
- доведення прийнятого рішення до виконавців та зацікавлених сторін (осіб);
- організація та забезпечення виконання прийнятого рішення;
- забезпечення, при необхідності, корегування, в т.ч. і відміни, прийнятого рішення зі своєчасним доведенням змін до всіх виконавців та зацікавлених сторін (осіб);
- завершення дії прийнятого рішення у зв'язку з усуненням ситуації, яка викликала необхідність прийняття даного рішення.

Коли ми візьмемо за основу слово “урядування” як похідну від слова “уряд”, то це буде визначати, виходячи з природи та сутності поняття “держава” та органів, які забезпечують її існування, розвиток та виконання функцій, лише конкретизацію сфери дії терміну “управління” – державний рівень. Але виконання перелічених вище дій залишається.

Таким чином, під словосполученням “електронне урядування” слід розуміти процеси прийняття державних управлінських рішень у делегованих державою сферах та їх імплементації у життя суспільства.

Аналіз показує, що з шести наведених дій (процедур) здійснення урядування три є прерогативою органів державного управління, які здійснюють ці дії. Це – оцінка ситуації, що відбулася, або очікуваною (можливою) та можливих її наслідків, прийняття та оформлення рішення та забезпечення, при необхідності, корегування, в т.ч. і відміна, прийнятого рішення. Але, необхідно зауважити, з метою прийняття ефективного управлінського рішення необхідна опосередкована участь у цих діях (процедурах) суспільства або визначених його представників.

Здійснення таких процедур, як доведення прийнятого рішення до виконавців та зацікавлених сторін (осіб), доведення прийнятого рішення до виконавців та зацікавлених сторін (осіб) та організація та забезпечення виконання прийнятого рішення, апріорі, передбачає участь у цих діях суспільства або визначених її представників. Виходячи з цього, можна сказати, що урядування має виконувати дві основні функції – внутрішню та зовнішню.

Внутрішня функція урядування охоплює всі дії (процедури), навіть за опосередкованою участю суспільства або визначених його представників, які є прерогативою системи державних виконавчих органів влади або окремих її складових.

Зовнішня функція урядування – всі дії, які пов'язані з обов'язковою участю або всього суспільства, або визначених його верств, представників.

Прикладом функції урядування може слугувати, скажімо, надання державних послуг.

Що таке державна послуга? Це – по-перше, прийняття та оформлення рішення щодо надання тієї чи іншої послуги; по-друге, доведення прийнятого рішення до виконавців та зацікавлених сторін (осіб); по-третє, організація та забезпечення виконання прийнятого рішення.

Обмеження або припинення надання державної послуги є здійснення такої дії урядування, як забезпечення, при необхідності, корегування, в т.ч. і відміни, прийнятого рішення зі своєчасним доведенням змін до всіх виконавців та зацікавлених сторін (осіб).

Форми та засоби здійснення урядування можуть бути різними, в т.ч. і за допомогою новітніх досягнень науки і техніки.

Слово “електронне” у поєднанні зі словом “урядування” означає здійснення визначених дій (процедур) державного управління із застосуванням визначених досягнень науки і техніки, в даному випадку, інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Виходячи з наведеного, можна сказати, що визначення словосполучення (терміну) “електронне урядування”, яке надане у Концепції електронного урядування в Україні [8], в цілому, відповідає його сутності.

Але визначення, як однієї з головних цілей електронного урядування “*формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян*” є, на погляд автора, не зовсім коректним. Ця некоректність полягає у тому, що існує досить чітке розуміння щодо типології держав. Наприклад:

Типологія держав – це наукова класифікація держав за певними типами (групами) на основі їх спільних ознак, відбиває властиві даному державі їх загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування. Сприяє більш глибокому виявленню ознак, властивостей, сутності держав, дозволяє простежити закономірності їх розвитку, структурні зміни, а також прогнозувати подальше існування (режим доступу : <http://znaimo.com.ua>).

Тип держави – система суттєвих рис, притаманних усім державам, основою яких є певний рівень цивілізації, або тип виробничих відносин, і які виражають соціально-економічну сутність і призначення держави. За історичними типами суспільно-економічних відносин розрізняють рабовласницьку, ранньофеодальну, сословно-феодальну, буржуазну та соціалістичну держави; за іншими критеріями, зокрема за методами здійснення влади – демократичний та тоталітарний тип держави; за рівнем технічного розвитку суспільства – аграрний, індустріальний, постіндустріальний, інформаційний тип держави; за рівнем впливу на державу релігії - теократичний та світський тип держави тощо (режим доступу : http://www.naiu.kiev.ua/tslc/pages/humanright/glossary/gl922/info_ukr.htm).

Можна говорити про те, що реалізація принципу “електронного урядування” є однією із передумов створення нового типу держави – інформаційного, але, на погляд автора, зміна форми та засобів здійснення державного управління, здійснення “спілкування” владних структур між собою та з населенням країни зовсім не означає зміну типу держави.

Розуміючи мотивацію застосування у визначенні поняття “електронне урядування” [8] терміну “інформаційно-телекомунікаційних технологій”, тим не менш доречно, на погляд автора, змінити цей термін на “інформаційно-комунікаційних технологій”, як такий, що краще відображає сутність процесу “електронного урядування”.

Також, на думку автора, не зовсім коректним є застосування у визначенні терміну “електронне урядування” речення “*орієнтованої на задоволення потреб громадян*” тому, що одразу виникає низка питань: яких потреб громадян?, соціальних?, економічних?, освітянських? інформаційних? та ін. Крім того, необхідно враховувати, що, за великим рахунком, за своєю природою, сутністю держави питання задоволення потреб своїх громадян є обов’язком держави, а, відповідно і її органів управління.

Цілком зрозуміло, що потреби громадян та спроможність держави, особливо у класовому суспільстві, ніколи не збігаються.

З урахуванням вище викладеного пропонується для обговорення та подальшого використання наступне визначення поняття “електронне урядування”: “*електронне урядування – форма організації державного управління, яка забезпечує підвищення ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яка спрямована на максимально просте і доступне спілкування з ними фізичних та юридичних осіб, неурядових організацій та формування інформаційного суспільства*”.

Висновки.

1. Сфера дії словосполучення (терміну) “електронне урядування” безпосередньо розповсюджується на здійснення визначених дій всієї системи органів виконавчої державної влади (Кабінет Міністрів України, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим та державні адміністрації всіх рівнів). Після прийняття нової редакції Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” сфера дії цього словосполучення повинна розповсюдитися і на виконавчі комітети місцевих рад всіх рівнів.

2. Визначення словосполучення (терміну) “електронне урядування”, яке надане у Концепції розвитку електронного урядування в Україні [8], потребує додаткового експертного обговорення та уточнення.

Перспективи щодо подальших досліджень. Виходячи з наведеного, необхідно продовжити дослідження у напрямках складових та передумов і наслідків втілення у життя принципів та механізмів “електронного урядування”.

Використана література

1. Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік : Закон України від 20.05.10 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 33. – Ст. 470
2. Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб у 2012 році – Кн. 2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.12 р. № 583. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main)
3. Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб у 2011 році : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.11 р. № 709. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/709-2011-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/709-2011-p)
4. Про внесення змін до переліків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 та від 27 серпня 2010 р. № 787 : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.11 р. № 267. – Режим доступу : [// http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show /267-2011-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/267-2011-p)
5. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.10 р. № 787 – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-p)
6. Про затвердження плану заходів з впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.12 р. № 514-р. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-2012-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-2012-p)
7. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 р. № 220-р. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-p)
8. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.10 р. № 2250-р. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p)
9. Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.06 р. № 316-р. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-p](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-p)
10. Угода про співробітництво у сфері розвитку державної служби та Адміністративної реформи між Головнім управлінням державної служби України та Органом влади з питань управління людськими ресурсами Чорногорії : міжнародний документ від 18.07.11 р. – Режим доступу : [//http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/892_005](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/892_005)

~~~~~ * * * ~~~~~